

Čuch

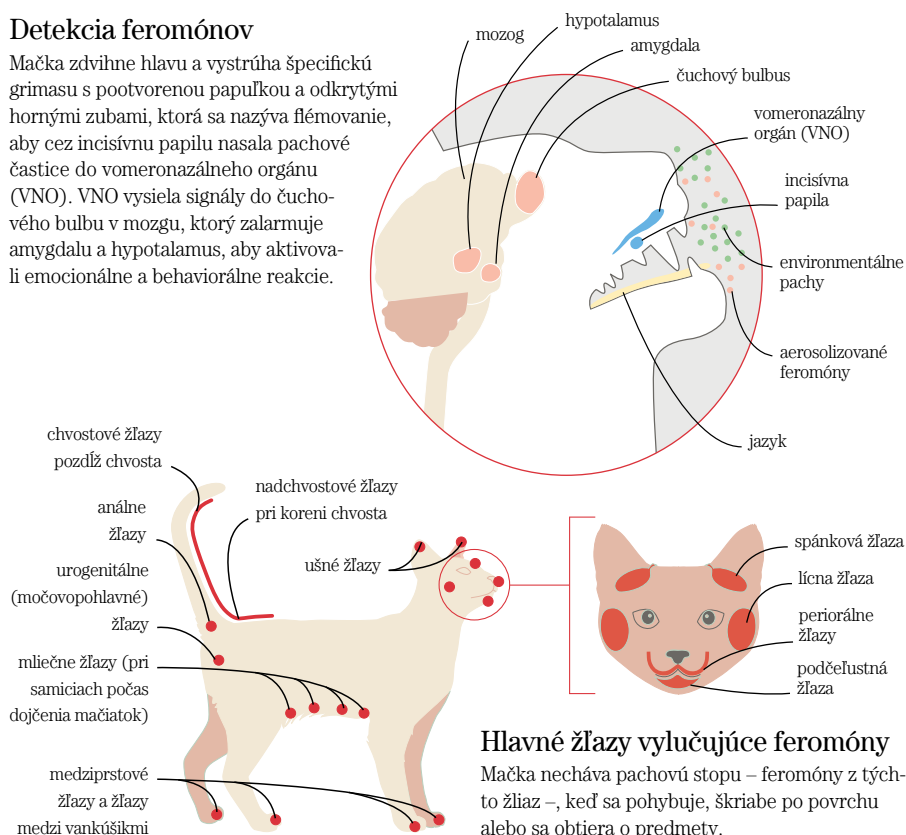
Mačacou superschopnosťou je úžasný čuch. V ich nosovej dutine sa nachádza 40-krát viac čuchových receptorov ako v našej a omnoho väčšie je aj čuchové centrum v ich mozgu. Mačací mozog rozpoznáva tisíce pachov a mačky sú v rozlišovaní medzi pachmi dokonca lepšie ako psy – určite nad tým netreba ohýňať nos!

Typický individuálny pach mačky je jej preukaz totožnosti, ktorý oznamuje pohlavie, vek, rodinné väzby, reprodukčný stav, zdravie, náladu a ešte omnoho viac. Telesné výlučky prezrádzajú, čo jedla, kedy bola v danej oblasti naposledy a kam odišla.

Pachy sú životne dôležité pre divé mačky, ktoré žijú samotársky na rozľah-

Detekcia feromónov

Mačka zdvihne hlavu a vystrúha špecifickú grimasu s pootvorenou papulkou a odkrytými hornými zubami, ktorá sa nazýva flémovanie, aby cez incisívnu papilu nasala pachové častice do vomeronazálneho orgánu (VNO). VNO vysiela signály do čuchového bulbu v mozgu, ktorý zalarmuje amygdalu a hypotalamus, aby aktivovali emocionálne a behaviorálne reakcie.

Hlavné žľazy vylučujúce feromóny

Mačka necháva pachovú stopu – feromóny z týchto žliaz –, keď sa pohybuje, škriabe po povrchu alebo sa obtiera o predmety.

lých teritóriách, lebo im pomáhajú monitorovať ich životné prostredie – od nových myších cestíčiek až po výkaly predátorov. Pretrvávajúce mačacie pachy umožňujú mačkám chemicky skúmať ich priestor. Zanechaná pachová stopa vysielajúca „správy“ iným mačkám, pomáha vyhnúť sa konfrontácii so súpermi a nájsť vhodného partnera či partnerku.

Feromóny

Mačky majú špeciálnu zmyslovú dráhu na spracovanie sociálnych informácií pomocou feromónov – pachu špecifického pre druh. Feromóny uvoľnené z pachových žliaz sú ako mačací kód, ktorý

môže signalizovať náladu a zámery a vyvolať reakcie iných mačiek.

Uvoľnené mačky obtierajú „priateľské“ tvárové feromóny o povrchy, iné mačky alebo dôveryhodných ľudí (líškajú sa). Obtieranie, prevažovanie a značkovanie močom môže byť pri nekastrovaných mačkách sexuálnym prejavom, zatiaľ čo rozstrekovanie moču pri kastrovanej mačke oznamuje úzkosť alebo chorobu. Brúsením pazúr zanechávajú viditeľné škrabance, aby potvrdili svoju prítomnosť. Ustrašené mačacie labky a análne žľazy vylučujú „poplašné“ feromóny. Mačacie mamy uvoľňujú upokojujúce feromóny, aby nadviazali vzťah s mačiatkami.

Ako vyrobiť pachovú stopu

Zbieranie typických pachov a „priateľských“ feromónov od mačiek pomáha, aby sa nové či hrozivé situácie zdali známejšie alebo upokojujúce. Pachové stopy možno použiť na oboznámenie nových mačiek a mačiatok s vašim domovom a zoznámenie nových mačiek s už existujúcimi domácimi miláčikmi.

- Použite čistý kúsok látky, napríklad flanel alebo tenkú bavlnenú ponožku či rukavicu. Najprv ju vyperte v biologickom pracom prostriedku (ideálne neparfumovanom), dvakrát vypláchnite a dajte vysušiť.
- Počas hladkania látkou jemne masírujte okolo tvárových pachových žliaz mačky (alebo mliečnych žliaz dojčiacej mačacej mamy). Množstvo pachových častíc zvýšte opakovaním tohto

postupu niekoľko ráz v priebehu niekoľkých dní a medzitým látku skladujte v uzatvárateľnom plastovom vrecku, aby dobre nasiakla feromónmi. Počas masírovania sledujte, či mačkina reč tela vyjadruje, že je šťastná, aby ste mali istotu, že zbierate iba pozitívne hormonálne odkazy, nie „poplašné“ feromóny. Nič nerobte násilu, ak sa vám mačka zdá úzkostlivá alebo nemá náladu. Najlepším miestom na „pachovú masáž“ je deka, na ktorej zvyčajne spí.

- Tesne pred oboznamovaním poutierajte látkou nasiaknutou pachom cieľový predmet (napríklad prepravku na mačky, nový mačací peliešok, nové pohovky alebo rámy dverí v novom dome či byte). Zvoľte výšku/miesto, kde by sa mačka prirodzene prevažovala, obťerala alebo odpočívala.

Zvuk

Mačky majú rozsiahly hlasový repertoár rozmanitých zvukov, ktoré používajú v rôznom kontexte, aby sa vyjadrili. Táto široká škála hlasových prejavov je životne dôležitá na zvládnutie konfliktov so súperiacimi mačkami alebo s predátormi, pri reprodukčnom správaní a pri komunikácii mačacích matiek s mačiatkami.

V dávnych časoch pôvodné divé mačky, ktoré lepšie čítali ľudské podnety a zrozumiteľne dávali najavo svoje potreby, boli nepochybne odmenené chutnými maškrtami. Dnes každodenný život mačacieho miláčika závisí od dobrej vôle nás, dvojnóhych obrov, takže sa vyplatí rozprávať sa s mačkami, aby sa necítili prehliadané.

Mačacie nadávky

Vydávanie zvukov s nehybne otvorenými ústami znamená „zmizni!“, inak riskuješ divočenie „mrzutej“ mačky.

Čo vaša mačka naozaj hovorí?

Mačky používajú hlas mnohými odlišnými spôsobmi: ohlasujú svoju prítomnosť priateľskými pozdravmi, vyjadrujú prosby, vzbudzujú obavy, prejavujú výčitky alebo bijú na poplach. Zamyslenie nad nasledujúcimi kľúčovými situáciami vám pomôže „preložiť“, čo sa vám vaša mačka možno snaží povedať:

Súvislosti

Pozrite sa na mačkinu reč tela a „prečítajte“, čo vám hovorí. Čo sa dialo v jej prostredí tesne predtým a tesne potom, ako vydala ten zvuk? Prezrádza to niečo o výsledku, v ktorý možno dúfala?

Výška hlasu

- **Vysoká poloha** – zvuky pútajúce pozornosť, „vreskot“ počas konfliktu, požiadavky ako „mňaučanie“ a „prosebné pradenie“
- **Nízka poloha** – hlasité, zastrašujúce varovanie, vrčanie a dôverné pradenie v tesnej blízkosti

Ústa

- **Zatvorené** – „pradenie“, „švitorenie“
- **Nehybne otvorené** – „vrčanie“, „cerenie zubov“, „syčanie“ alebo „vreskot“
- **Postupne sa zatvárajú** – „mňaukanie“, „jačanie“, „kvílenie“ alebo „nárek“
- **Striedavo otvorené a zatvorené** – „trkotanie“

Typy mačacích zvukov

Pozdravy a prosby

„**Pradenie**“ – Zdvorilá žiadosť o viac náklonnosti, keď je uvoľnená, alebo o útechu, keď je vystrašená, nezdravá, ubolená, rodí alebo cíti blížiacu sa smrť. Pradenie potenciálne pôsobí aj sebaupokojujúco a podporuje hojenie tkanív. Niektoré mačky k nemu navyše pridávajú prenikavý výkrik, ktorý stisne tlačidlo nášho „pestúnkeho inštinktu“, nie nepodobného tomu, ako ho spúšťa plač ľudského dieťaťa.

„**Mňaukanie**“ – Pozdrav alebo žiadosť o ľudskú pomoc, jedlo, náklonnosť alebo niečo iné, po čom túži. Recitoval sa pohybuje od radostných pozdravov, jemných pripomienok, hraničného obťažovania až po „konečné požiadavky“, ako napríklad „Daj mi jeeest!“ Mačiatka vydávajú vysoké „mňau“. Vykrikujúce mňaukanie má tendenciu ohlasovať úspešný „lov“. „Tiché“ mňaukanie je posadené príliš vysoko, aby ho naše nedokonalé uši dokázali rozpoznať.

„**Kvílenie**“ (tiež „kňučanie“ alebo „bedákanie“) – Naliehavejšie, vytrvalé „mňau“. Volanie o pomoc, keď je v pasci, stratená, zmätená alebo cíti nevoľnosť. Slúži aj na zaháňanie hrozby.

„**Švitorenie**“ (tiež „cvrlikanie“ alebo „trilkovanie“) – Mäkký, krátky, vysoko posadený zvuk „rrr“ alebo „prp“ so stúpajúcou moduláciou.

Používa sa na vyhľadávanie a privítanie iných mačiek, zaznie na pozdrav známych ľudí alebo pri žiadaní niečoho vytúženého a matky ním hľadajú mačiatka.

„**Trkotanie**“ (tiež „štebotanie“ alebo „čvirikanie“) – Mix zdržanlivého vzrušenia a frustrácie, keď túži po nedostupnej koristi.

„**Jačanie**“ – Dlhé, ťahavé volanie samice pri párení, ktoré znie, akoby ju niečo bolelo. Kocúr pri párení vydáva výrazné „mau“.

Prejavy odporu a nevôle

„**Syčanie**“ – Prudké vypudenie vzduchu s otvorenou papuľkou, keď chce odstrániť blížiacu sa hrozbu alebo keď sa cíti zaskočená.

„**Prskanie**“ – Náhly výtrysk vypudeného vzduchu a slín, často sprevádzaný takisto zastrašujúcim búchaním labkou o zem.

„**Vrčanie**“ – Vytrvalé, hrozivé a hrdelno-hlboké bručanie naznačuje narastajúcu nespokojnosť.

„**Cerenie zubov**“ – Zlovestné „zubaté“ vrčanie s otvorenou papuľkou a mierne zdvihnutou perou, blyskanie zbraňami.

„**Vreskot**“ – Náhly hlasitý, drsný výkrik alebo škrek počas extrémneho konfliktu alebo bolesti, napríklad samice pri párení, alebo pri šliapnutí na chvost: „Mňááau!“